

Pyhjärven puolesta vuonna 2013

Helmikuu: Talvnuotalla	2
Huhtikuu: Vesiensuojelu on osa viljelijän toimeentuloa	3
Heinäkuu: Yhteisillä vesillä	4
Marraskuu: Mökin jätevesiasiat kuntoon	5

Helmikuu: Talvinuotalla

Lähdimme aamulla kohti Pyhäjärven selkää tavoitteena tutustuminen talviseen nuottakalastukseen. Olimme jo edellisenä päivänä sopineet Arvolan nuottakunnan kanssa treffit järven jäälle. Saavuttuamme Sieravuoren edustalle nuotanveto oli jo täydessä vauhdissa. Tavallisesti nuottaa vedetään kuutena päivänä viikossa. Työ alkaa aamulla kukonlaulun aikaan ja jatkuu iltopäivään, kunnes saalis on lajiteltu ja käsitelty. Nuotanvedon päätteeksi saalis siirrettiin kalapyttyihin lajittelua odottamaan. Järvenselältä matka jatkui kohti Mannilan kalasatamaa.

Pyhäjärvi-instituutti seuraa nuottasaaliita kahden viikon välein tapahtuvalla saalisnäytteenotolla. Saaliista määritetään otoksen avulla lajikoostumus ja otetaan kasvunäytteet. Lisäksi siianpoikasia kerätään istutustutkimuksia varten.

Nuottakuntia on ollut Pyhäjärvellä perinteisesti jopa kymmenen nykyisen kolmen sijaan. Ammattimaisen kalastuksen pääkohdelajit ovat vaihdelleet vuosien saatossa kuoreen, särjen ja muikun välillä. Viime vuosina muikkusaaliit ovat jääneet kauas entisaikojen huippusaaliista. Tänä talvena muikkua näyttäisi kuitenkin olevan kohtuullisesti. Muikkukannan heikentymiseen on ainakin vaikuttanut jäidenlähdön aikaistuminen ilmastonmuutoksen myötä.

Pertti Arvolan mukaan heidän nuottakuntansa paras muikkusaalis sijoittuu syksyyn 1992, jolloin he nostivat yhdellä nuotan vedolla 5000 kiloa pelkkää muikkua. Saaliin tuominen rantaan aiheutti kuitenkin päänsärkyä, sillä lauhan sään ohentaman jään takia rantautuminen jouduttiin toteuttamaan lankkuja pitkin. Seuraavana päivänä apajalla löivätkin jo vaahtopäät! Näiden huippusaaliiden aikaan kalasatamassa oli vilskettä, sillä kuorma-autoja oli jonottamassa saaliinjaolle, vaikka saalista ei voinut tuolloinkaan luvata etukäteen. Tämän päivän saalis oli tavanomainen, arviolta 1000 kiloa, josta valtaosa kuoretta. Saaliiseen ei selvästikään oltu tyytyväisiä nuottaporukan keskuudessa.

Tämänpäiväisestä heikosta saaliista huolimatta ammattikalastus on alueellisesti tärkeä työllistäjä, sillä Pyhäjärvellä toimii 22 päätoimista ja 38 sivutoimista ammattikalastajaa. Talvinuotaus on yksi tärkeimmistä Pyhäjärven hoitokeinoista, sillä kalastuksen myötä vesistöistä poistuu järveä rehevittäviä ravinteita ja vesikirppuja laiduntavia kaloja, kuten muikkuja, särkiä, kuoreita ja pieniä ahvenia. Lisäksi kalastus tuottaa ekologisesti kestäväää kotimaista lähiruokaa kalan terveyshyödyistä puhumattakaan.

Kalastaja Pertti Arvolan mielestä Pyhäjärven kalastuksen jatkuvuuden kannalta tärkein asia on järven hyvän tilan varmistaminen. Hän painottaa valumavesien puhdistamisen tärkeyttä. Arvolasta huokuu aito huoli Pyhäjärven tilasta. Hänen mielestä esimerkiksi Yläneenjoesta Pyhäjärveen tulevaan kuormitukseen tulee kiinnittää huomiota jatkossakin.

Talvinen nuottakalastus jatkuu Pyhäjärvessä aina jäidenlähtöön saakka. Avovesikauden kalastus onkin sitten oma tarinansa...

Samu Lepistö, asiantuntija, Pyhäjärvi-instituutti
Jussi Aaltonen, suunnittelija, Pyhäjärvi-instituutti

Huhtikuu: Vesiensuojelu on osa viljelijän toimeentuloa

Tämän päivän viljelijä on monien haasteiden edessä, joista suurimpiin kuuluu ympäristön, ja erityisesti vesistöjen hyvinvoinnin huomioiminen viljelyssä. Viljelijöiden työtä sivusta seuraavia huolettavat kasvinsuojeluaineiden käyttö, peltojen lannoitus ja ravinnevalumat, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, jne. Viljelijöilläkin huolenaiheet ovat samat, onhan heidän toimeentulonsa osaltaan riippuvainen em. seikoista. Viljelytoimenpiteiden aiheuttamat haittavaikutukset ympäristölle ovat lähestulkoon aina jollakin tavalla pois myös viljelyn edellytyksistä ja kannattavuudesta.

Kasvinsuojeluaineiden sekä lannoitteiden käytön tulee aina perustua todettuun tarpeeseen. Varmuuden vuoksi tai ”vanhan tavan takia” tehdyt kasvinsuojeluruiskutukset ovat omiaan lisäämään torjunta-aineiden mahdollisia haittavaikutuksia sekä viljelyn kustannuksia, puhumattakaan kasvin tuhoajille kehittyvästä resistenssistä. Lienee siis sanomattakin selvää, että em. käytännöt eivät kuulu tämän päivän maanviljelyyn. Lannoitusten tarkka suunnittelu ja harkittu käyttö ovat nekin tärkeässä asemassa ympäristöystävällisessä ja taloudellisessa viljelyssä. Ravinnevalumien vähentäminen on monin osin hyödyksi myös viljelijälle itselleen. Vesistöjen rehevöityminen vaikuttaa mm. viljelyssä käytettävän kasteluveden laatuun, eikä viljelijäkään ole ilahtunut uimaveden sinilevükannoista, mikäli hän joskus töiltään ehtii rentoutumaan uinnin merkeissä. Luonnon monimuotoisuus puolestaan takaa viljelijöiden avuksi suuren joukon erilaisia hyönteisiä mm. pölytykseen, joka jo pelkästään rahallisesti mitattuna on äärimmäisen arvokasta.

Pyhäjärvi-instituutissa käynnistyi keväällä 2011 koulutushanke Satakunnassa varjellen viljelty. Hankkeen tavoitteena on tarjota alueen viljelijöille ajankohtaisia koulutuksia liittyen mm. kestäviin viljelytapoihin. Vuosien 2011-2013 aikana järjestetyt koulutustilaisuudet ovat käsitelleet mm. kasvinsuojeluaineiden käyttöä, lannoitustapoja, ravinteita, maan kasvukuntoa sekä kasvin tuhoajien vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä. Toivottavasti hanke on omalta osaltaan kannustanut viljelijöitä entistäkin ympäristöystävällisempiin viljelymenetelmiin. Tammikuun lopussa Säskylässä järjestettyyn vihannesvuoden avausseminaariin osallistui n. 80 satakuntalaista vihannesviljelijää. Tilaisuudessa luennoitsijana ollut luomuviljelijä Petri Leinonen (MMM) oli suorastaan huumaantunut viljelijöiden ammattitaidosta, joka välittyi mm. erilaisten kiperien kysymysten muodossa, joita viljelijät Leinoselle esittivät.

Karkeasti ajatellen nykypäivän maanviljelijä tarvitsee työssään mm. mekaanikon, kemistin, kirjanpitäjän, eläinlääkärin, sähkömiehen, putkimiehen ja meteorologin taitoja. Vastuuntuntoinen ja ympäristön kannalta kestävä viljely vaatii viljelijältä suuren määrän osaamista ja näkemystä. Monikohan kuluttaja on tietoinen, miten paljon ammattitaitoa hänen nauttimaansa ruokaan sisältyy? Nykyaikainen viljelijä kansainvälisine kontakteineen, uusimman tutkimustiedon etsijänä ja toimintaansa alati kehittäväenä toimijana on tärkeässä roolissa puhtaana ja laadukkaana ruoan tuottajana sekä ympäristömme suojelijana. Säskylän Pyhäjärveen tulevasta fosforikuormituksesta suurin osa (66 %) tulee jokien mukana valuma-alueelta. Valuma-alueella tehtävät vesiensuojelutoimenpiteet ovat siksi avainasemassa Pyhäjärven ulkoisen kuormituksen vähentämisessä. Suuri osa viljelijöistä on tietoinen toimintansa vaikutuksista ympäristölle ja vesistöihin, ja parhaansa mukaan yrittääkin haittavaikutuksia minimoida, onhan se hyödyksi myös heille itselleen. Toimenpiteet joilla viljelyn ympäristöystävällisyyttä voitaisiin edistää vaativat kuitenkin usein merkittäviäkin rahallisia investointeja. Viljelyn kannattavuuden haasteet eivät siis ole vain viljelijöiden ongelmia vaan tosiasiaa niillä on vaikutuksensa meidän kaikkien jokapäiväiseen elämään. Ympäristömme hyvinvoinnin parantaminen vaatii laajakatseisuutta meiltä kaikilta.

Sarita Läätö
harjoittelija, Pyhäjärvi-instituutti

Heinäkuu: Yhteisillä vesillä

Suomi on lukemattomien vesistöjen maa. Suurempia kuin viiden aarin kokoisia järviä on yli 180 000 ja jokia virtaa halki maan 25 000 kilometrin verran. Lähes kymmenesosa Suomen pinta-alasta on veden peitossa. Lisäksi meillä on Itämeri ja sen rannikko - saaristo mukaan luettuna rantaviivaa on noin 46 000 kilometriä. Järvisyys vaihtelee maakunnittain, mutta vähäjärvisimpiin kuuluvassa Satakunnassakin lasketaan olevan 480 järveä. Suurelle osalle suomalaisista erilaiset vesialueet ovat osa asuin-, työ- tai harrastusympäristöä, ja vesiin liittyy monenlaisia muistoja tai tulevaisuudensuunnitelmia. Vesistöt eri muodoissaan ovat olennainen osa suomalaisten kansallismaisemaa. Samalla tavoin vesistöistä huolehtiminen on yhteisestä kansallisomaisuudesta huolehtimista ja kuuluu meille kaikille. Hyvällä syyllä voidaan puhua yhteisistä vesistä.

Suomessa on tehty pitkään monipuolista vesiensuojelutyötä ja vesien tila on yleisesti parantunut pahimmista ajoista. Erityisesti rehevöitymisen torjunnassa riittää kuitenkin edelleen tekemistä. Vesien tilan edistämiseen tarvitaan ajantasaista tietoa ja eri tahojen yhteistyötä. Tarvitaan myös tehokkaampaa tiedonkulkua, kokemusten vaihtoa ja vuorovaikutusta. Pyhäjärvellä tehty 20-vuotinen suojele- ja kunnostustyö on hyvänä esimerkkinä siitä, miten eri tekijätahot voivat toimia yhteisen tavoitteen puolesta.

Pyhäjärvi-instituutissa on keväällä käynnistetty projekti, jossa on tarkoituksena saada olemassa olevaa vesistötietoa paremmin esille ja tehokkaammin vesistä kiinnostuneiden asukkaiden käyttöön. Pyhäjärven tilaan liittyvää tietoa on esillä esimerkiksi Instituutin www-sivuilla, mutta aineistoja sekä Pyhäjärvestä että muista vesistä olisi käytettävissä paljon enemmänkin. Projektissa kootaan verkossa hajallaan olevaa tietoa helpommin löydettävään ja ymmärrettävämpään muotoon. Projekti järjestää myös tilaisuuksia, joissa osallistujia opastetaan etsimään tietoa lähivesistään ja hyödyntämään verkossa olevia tietokantoja ja raportteja. Tilaisuudet on tarkoitettu laajasti kaikille vesien tilasta kiinnostuneille. Vesienhoidon asiantuntijoille järjestetään omia koulutustilaisuuksiaan.

Yhteisillä vesillä -projekti on valtakunnallinen, ja siinä on mukana Pyhäjärvi-instituutin lisäksi Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö. Molemmilla on pitkä kokemus alueensa vesiensuojelutyöstä ja siitä, miten asukkaat saadaan otettua mukaan vesienhoitoon. Projektin yksi tarkoitus onkin tehdä tunnetuksi niitä toimintatapoja, jotka Pyhäjärvellä ja Vesijärvellä on todettu toimiviksi esimerkiksi koulutuksessa ja tiedon jakamisessa. Projektin kuuluu myös useita vesiensuojeluyhdistyksiä, jotka ovat paikallisen vesistötiedon asiantuntijoita omilla alueillaan. ”Yhteisillä vesillä - tiedosta toimintavalmiutta vesien hoitoon ja kunnostukseen” -projektiä rahoittaa Lapin ELY-keskus Manner-Suomen ESR-ohjelmasta.

Pyhäjärven tilasta kertovia aineistoja löytyy tulevaisuudessa entistä enemmän Pyhäjärven suoje- luohjelman verkkosivuilta (<http://www.pyhajarvensuojelu.net/>) ja Pyhäjärvi-instituutin sivuilta (<http://www.pyhajarvi-instituutti.fi/>). Pyhäjärvisuudella ensimmäinen projektiin kuuluva yleisöluento pidetään Pyhäjärven suojelutempauksessa, joka järjestetään tänä vuonna osana ”Katismaa maistuu ja soi” -tapahtumaa 31.8. Säskylän Katismaan saarella.

Päivi Laine, asiantuntija, Pyhäjärvi-instituutti

Marraskuu: Mökin jätevesiasiat kuntoon

Vapaa-ajan asunnot kuuluvat jätevesilainsäädännön piiriin siinä missä vakituisetkin asunnot. Hyvin varusteltujen mökkien jätevedet vaativat asianmukaiset jätevesijärjestelmät tai umpisäiliöt ja kanto-vesimökkitkään eivät saa suoraan päästää jätevesiä vesistöön. Jätevesiasiat tulee olla kunnossa 15.3.2016 mennessä. Vapaa-ajan asunnoilla ikäpoikkeusta ei ole.

Pyhjäjärven rannat ovat tehokkaassa kesäkäytössä, jolloin mökkien vaikutus suoraan vesistöihin voi olla merkittävä. Mökkien jätevedet vaikuttavat usein omaan rantaan ja mökkimukavuuteen, jolloin jätevesiasiat on tärkeä hoitaa kuntoon.

Mitä vaihtoehtoja mökkiläisellä on? Ensin pitää määrittää mökin käyttöaste ja varustelutaso. Kuinka paljon jätevettä syntyy ja mistä sitä tulee? Onko käytössä vettä käyttäviä laitteita, jolloin jätevesimäärää ei lasketa enää vähäiseksi vai onko kyseessä vähävetinen kanto-vesimökki? Huomioitavaa on, että vaikka mökin käyttöaste olisi vähäinen, mutta vettä käyttäviä laitteita on, niin mökkiä ei lasketa vähävetiseksi. Tämän takia kannattaa miettiä esimerkiksi käymäläratkaisun muuttamista kompostovaksi, jolloin käsittelytarve vähenee huomattavasti. Pyhjäjärven suojeluohjelma myöntää uusista kompostikäymälöistä avustusta. Lisäohjeita kompostikäymäläavustuksesta saa suojeluohjelman nettisivuilta www.pyhajarvensuojelu.net tai kysymällä Pyhäjärvi-instituutista.

Kantovesimökki on myös mökki, johon kylmä vesi voi tulla paineputkea pitkin mökkiin sisälle, mutta vettä käyttäviä laitteita: lämminvesivaraajaa, suihkua, astia- tai pyykinpesukonetta, vesivessaa tms. ei ole. Lämmin vesi lämmitetään kattilassa tai padassa. Tällöin riittää se, että jätevedet imeytetään maahan. Imeyttämisen apuna voidaan käyttää tehdasvalmisteisia imeytys- ja saunakaivoja, mutta imeytys voidaan tehdä myös itse rakennetulla kivipesällä tai maahan kaiveutulla kaivonrenkaalla, jonka pohjalle on asennettu hiekkaa ja soraa.

Mökki, jossa ei ole vesivessaa, mutta, jossa on vettä käyttäviä laitteita, tarvitsee käsittelyjärjestelmän pesuvesille eli harmaille vesille. Tällöin pihaan voidaan rakentaa maasuodatin tai pesuvedet voidaan käsitellä niille tarkoitetuissa harmaavesisuodattimissa.

Mikäli vapaa-ajan asunto on hyvin varusteltu ja sieltä löytyy vesikäymälä ja vettä käyttäviä laitteita, tarvitsevat jätevedet tehokkaamman käsittelyn. Mikäli käyttöaste on pieni, voidaan kaikki jätevedet johtaa kustannustehokkaasti umpisäiliöön. Kustannustehokasta tämä on silloin, kun säiliö tarvitsee tyhjentää vain kerran/kaksi vuodessa. Mikäli käyttöä on enemmän voidaan kaikki jätevedet käsitellä vakituisten kiinteistöjen tapaan maasuodattamossa tai harmaat vedet voidaan käsitellä erikseen maaperäkäsittelyssä tai harmaavesisuodattamossa ja vessavedet johtaa umpisäiliöön. Biologiskemialliset laitepuhdistamot eivät kesäasunnoille sovi.

Tuntuuko vaikealta? Vaihtoehtoja tosiaan riittää, mutta kaikille kiinteistöille löytyy omansa. Mikäli oman kiinteistön jätevedet mietityttävät, apua voi kysyä kunnan ympäristötoimesta tai Pyhäjärvi-instituutin jätevesineuvojilta. Pyhäjärvi-instituutilla on parhaillaan käynnissä hanke, jossa tarjotaan ilmaista, laitevalmistajista riippumatonta, kiinteistökohtaista neuvontaa. Kysy rohkeasti apua.

Henna Ryömä, suunnittelija, Pyhäjärvi-instituutti